

TADEUSZ FRYDRYCHEWICZ

Ministerstwo Rolnictwa

Warszawa

W SPRAWIE METODY OPRACOWANIA PERSPEKTYWICZNYCH PLANÓW ROZWOJU PRODUKCJI PGR

Doświadczenie minionych lat wykazało ujemne skutki odgórnego planowania produkcji PGR, nie liczącego się z miejscowymi warunkami przyrodniczymi i ekonomicznymi oraz nieuwzględniającego realnych powiązań produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Niewłaściwy dobór roślin, brak racjonalnych zmianowań, a co za tym idzie niewystarczająca baza paszowa, uniemożliwiały osiągnięcie pełnej obsady inwentarzem żywym, odpowiednio wysokich plonów i wydajności zwierząt.

W celu podniesienia dotychczasowego poziomu produkcji PGR i zlikwidowania strat finansowych dokonano w okresie ostatnich paru lat, poczynając od 1956 r., wiele istotnych posunięć jak usamodzielnienie gospodarstw, zmiana cen produktów rolnych, przekazanie części gruntów innym użytkownikom itp.

Uznano też za konieczne opracowanie perspektywicznego planu rozwoju PGR, uwzględniającego warunki przyrodnicze i ekonomiczne położenia gospodarstw. Plan perspektywiczny ma być jedną z bardzo istotnych dróg racjonalnego i trwałego podnoszenia ich produktywności i rentowności.

Perspektywiczne plany PGR, uwzględniające konieczność usługowej działalności państwowych gospodarstw w stosunku do całości rolnictwa w skali krajowej, będą stanowiły podstawę dla opracowywania kilkuletnich i rocznych planów działalności gospodarczej.

Prace nad perspektywicznym planem dla PGR rozpoczęto w 1956 roku. Jako zasadę wykonania wstępnych prac przyjęto pozostawienie całkowitej swobody Wojewódzkim Zarządom PGR, które wspólnie z niższymi jednostkami administracyjnymi mogły dzięki temu postawić na pierwszym miejscu wymagania warunków przyrodniczo-ekonomicznych gospodarstw położonych na ich terenie.

Zarządzenie Ministerstwa, polecające Wojewódzkim Zarządom PGR opracowanie wstępnych planów perspektywicznego rozwoju, nie podało szczegółowych wytycznych, ograniczając się do omówienia ogólnych zasad podziału na rejony, oraz do zalecenia konsultowania się WZ PGR z przedstawicielami miejscowych placówek naukowych, BUMR i innych zainteresowanych instytucji.

W zarządzeniu Ministerstwa uzasadniono wyczerpująco potrzebę opracowania planów perspektywicznych PGR, podkreślając specjalny charakter rejonów PGR, rozumianych jako grupy gospodarstw zbliżonych pod względem warunków produkcyjnych. Zaznaczono, że tak rozumiane rejony PGR nie stoją w sprzeczności z pracami nad rejonizacją produkcji rolniczej prowadzonymi pod kierunkiem prof. Fr. Dziedzica w IER oraz w innych instytucjach.

Przeprowadzenie prac nad perspektywnym planem rozwoju PGR przewidziano w rozbiu na kolejne etapy mające na celu opracowanie stopniowych przybliżeń, dzięki czemu, unikając zbyt dużego nakładu pracy, możliwe będzie opracowanie perspektywicznych planów dla poszczególnych gospodarstw zgodnych z wymaganiami miejscowych warunków i potrzebami Państwa.

Pierwszym etapem prac, które już zostały wykonane, było określenie, przez poszczególne wojewódzkie Zarządy PGR, granic rejonów produkcyjnych, obejmujących grupy gospodarstw, podobnych pod względem warunków przyrodniczych i ekonomicznych. Dla tak ustalonych rejonów określono orientacyjny udział poszczególnych kompleksów glebowo-uprawowych w gruntach użytkowanych przez PGR, a następnie opracowano wskaźniki perspektywnego rozwoju produkcji roślinnej i zwierzęcej uwzględniając wzajemne ich powiązanie.

Opracowując wskaźniki produkcyjne dla rejonów brano pod uwagę udział gospodarstw słabo zagospodarowanych, które pomimo uzasadnionej przynależności do tego samego rejonu co gospodarstwa intensywnie prowadzone, wg przewidywania Wojewódzkich Zarządów PGR na 1975 r., będą jeszcze prawdopodobnie wpływały na obniżenie wskaźników rejonowych.

W oparciu o opracowane wskaźniki produkcyjne dla poszczególnych rejonów, dotyczące struktury użytków, struktury zasiewów i poziomu plonów oraz wielkości pogłowia zwierząt i struktury стада, w uzależnieniu od przewidywanej wystarczalności produkcji roślinnej, obliczone zostały również w zakresie poszczególnych WZ PGR orientacyjne wskaźniki, określające perspektywiczne zapotrzebowanie siły roboczej i nakładów inwestycyjnych.

Drugim etapem prac, który rozpoczyna się obecnie, będzie uzgodnienie z Wojewódzkimi Zarządami PGR niektórych zmian w zaprojektowanych wstępnie kierunkach produkcji poszczególnych rejonów, w celu uwzględnienia w miarę możliwości potrzeb ogólnokrajowego rolnictwa w zakresie usługowej działalności państwowych gospodarstw. W ten sposób, nie naruszając specyfiki i wymagań warunków przyrodniczych i ekonomicznych poszczególnych rejonów, co jest konieczne dla osiągnięcia wysokiej produktywności gospodarstw, można będzie ustalić perspektywny profil produkcji PGR, wskazujący pożądane tendencje rozwojowe.

Następnym, trzecim z kolei etapem prac powinno być naszym zdaniem bardziej szczegółowe rozeznanie typów gospodarstw położonych w obrębie poszczególnych rejonów i opracowanie orientacyjnych modeli urządzenia dla poszczególnych typów, co byłoby pomocą przy opracowywaniu planów perspektywnego rozwoju poszczególnych gospodarstw.

Opracowanie tych modeli (wzorców) musi być wykonane przez fachowców dobrze znających odpowiednie rejony i ściśle współpracujących z pracownikami terenowymi.

Wreszcie ostatnim etapem prac powinno być opracowanie planów perspektywicznych oddzielnie dla każdego gospodarstwa.

* * *

Przystępując do drugiego etapu prac chcemy poddać szerszej dyskusji projektowaną metodę postępowania, a w szczególności zaprojektowane przez WZ PGR granice rejonów, aby skorzystać z ewentualnych krytycznych uwag przy dalszych pracach.

Zanim przedstawimy zaprojektowany podział na rejony, kilka słów poświęcimy ogólnemu omówieniu kryteriów przyrodniczych i ekonomicznych jakie brane były pod uwagę przy ustalaniu rejonów.

Do głównych czynników przyrodniczych zaliczone zostały: jakość gleb, wielkość i rozkład opadów oraz udział trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych, biorąc pod uwagę niesłusznie zarwane pastwiska w czasie tzw. akcji likwidacji odłogów w województwie olsztyńskim i innych. Poza tym uwzględniane były rzeźba terenu oraz związany z nią i innymi czynnikami (jeziora, lasy) mikroklimat.

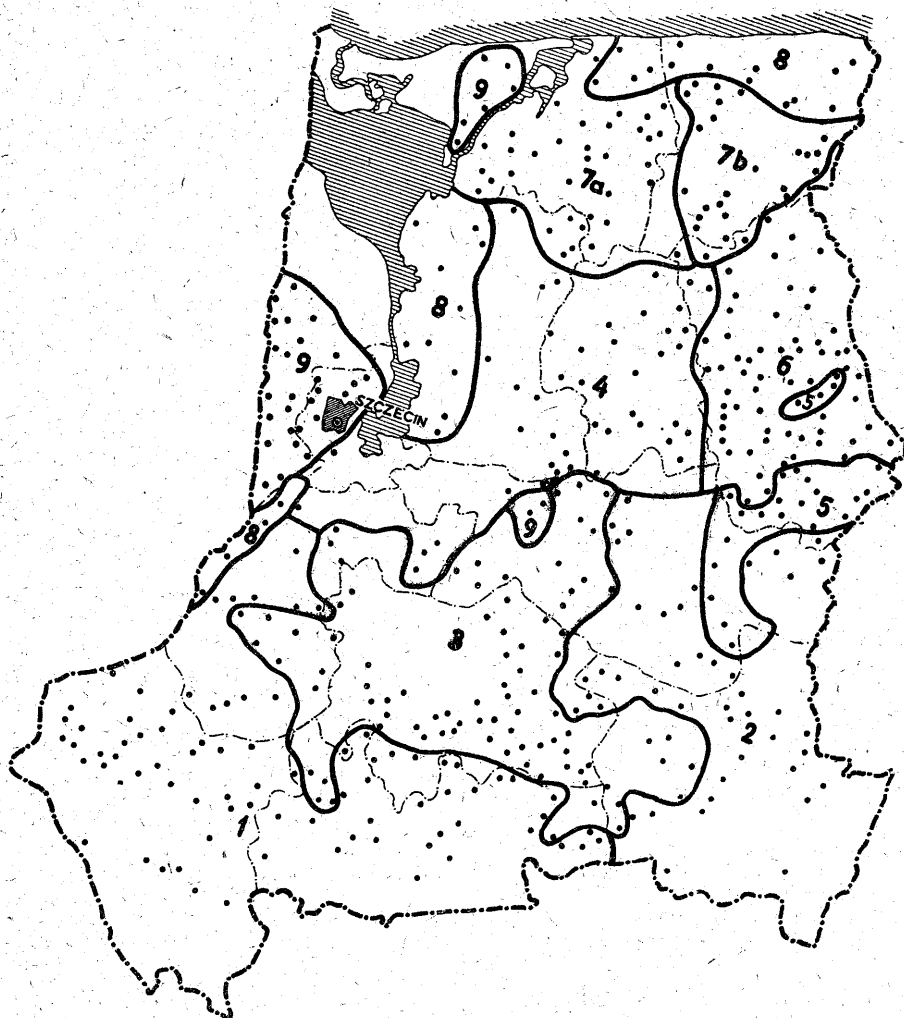
Jako najważniejsze czynniki natury ekonomicznej, które służyły jako kryteria przy wydzielaniu rejonów, przyjmowano bliskość odpowiednio chłonnych rynków zbytu na produkty nie znoszące dalekiego transportu, ogólne warunki komunikacyjne oraz gęstość sieci zakładów przemysłu rolnego. Zagadnienia bilansu siły roboczej w poszczególnych województwach nie brano pod uwagę przy wstępnym ustalaniu rejonów, wychodząc z założenia, że niedobory siły roboczej występujące obecnie w niektórych województwach zostaną rozwiązane przy pomocy mechanizacji pracy i przez stworzenie odpowiednich warunków bytowych zapewniających skuteczny werbunek pracowników.

Wojewódzkie Zarządy PGR, jak już powiedzieliśmy poprzednio nie były skrepowane żadnymi ścisłymi wytycznymi, stąd też kryteria decydujące o wydzieleniu rejonów, były różne w poszczególnych województwach zależnie od uznania pracowników terenowych znających miejscowe warunki i konsultujących się z instytucjami interesującymi się tym zagadnieniem. W zasadniczej większości województw główną uwagę zwrócono na czynniki przyrodnicze, a tylko w niektórych na czynniki ekonomiczne, tam gdzie warunki klimatyczne były dość jednolite, a wysoka kultura gleby zacieraa różnice bonitacji gruntów.

Granice powiatów nie były przestrzegane przy ustalaniu granic rejonów.

Rejony podmiejskie wydzielone zostały w 8 województwach. Kryteria ekonomiczne decydowały też o wydzieleniu niektórych innych rejonów jak np. rejonu nadmorskiego w woj. Koszalin (duża ilość ośrodków czasowych) lub rejonu na pld.-wschodzie woj. opolskiego (bliskość okręgu przemysłowego w woj. katowickim).

Wielkości zakreślonych obszarów poszczególnych rejonów PGR nie świadczą jeszcze o wielkości udziału ich produkcji w ogólnej produkcji

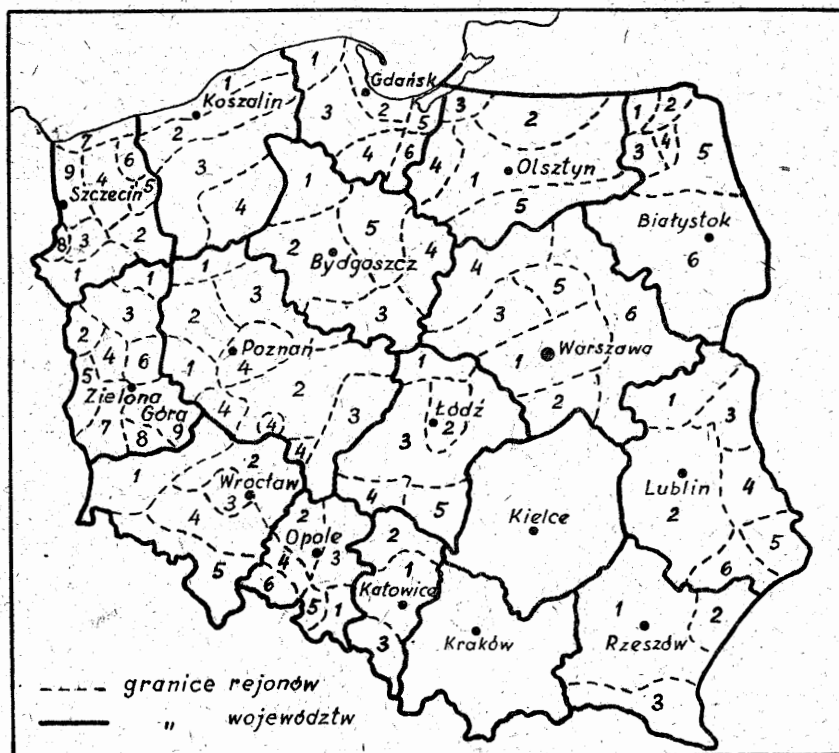
Mapka 1

państwowych gospodarstw województwa. Nie we wszystkich bowiem rejonach danego województwa jest takie samo zagęszczenie państwowych gospodarstw.

Ze względu na ograniczone miejsce nie możemy przedstawić szczegółowych mapek wszystkich województw uwzględniających rozmieszczenie gospodarstw w poszczególnych rejonach.

Podajemy więc tylko wykaz rejonów oraz ogólnoorientacyjny zarys granic zaprojektowanych rejonów PGR na terenie całej Polski oraz szczegółową mapkę dla województwa Szczecin.

Wykaz rejonów PGR zaprojektowanych w poszczególnych województwach:

Mapka 2

W. Z. Warszawa

Poza dwoma rejonami specjalnymi (podmiejski i sadowniczy), jako kryterium podziału gospodarstw przyjęto różnice glebowe oraz udział trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych.

Rejon 1 — Podmiejski, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Pruszków, Grodzisk, Sochaczew i Piaseczno, Mińsk, N. Dwór.

Rejon 2 — Sadowniczy (południowa część województwa — pow. Grojec i częściowo Ryki).

Rejon 3 — Obejmuje gospodarstwa o stosunkowo dużym udziale gleb pszenno-buraczanych (68%), położone na terenie powiatów Gostynin, Płońsk i Płock.

Rejon 4 — Obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Sierpc i Mława (ok. 22% gleb żytnio-lubiniowych).

Rejon 5 — Ciechanowski — obejmuje gospodarstwa mające około 12% trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych i położone na mocnych glebach (ok. 70% gleb pszenno-buraczanych — gliny ciechanowskie).

Rejon 6 — Południowo-wschodni, obejmuje gospodarstwa o stosunkowo dużym udziale trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych (28%).

W. Z. Bydgoszcz

Jako kryterium podziału gospodarstw przyjęto jakość gleb oraz udział trwałych użytków zielonych. Rejonów podmiejskich nie wydzielono, pozostawiając stosunkowo niezbyt liczne gospodarstwa położone w pobliżu dużych miast do indywidualnego ustalenia kierunku produkcji.

- Rejon 1 — północno-zachodni — obejmuje gospodarstwa położone na lekkich glebach powiatów Chojnice, Tuchola i Sępólno (ok. 48% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 22% żytnio-lubinowych).
- Rejon 2 — nadnotecki (17% trwałych użytków zielonych).
- Rejon 3 — Kujawski, obejmuje gospodarstwa położone na glebach pszenno-jęczmiennych (80%).
- Rejon 4 — Wschodni, obejmuje gospodarstwa położone na lekkich glebach powiatów Rypin i Lipno (40% gleb żytnio-ziemniaczanych i 14% gleb żytnio-lubinowych).
- Rejon 5 — Nadwiślański pow. Grudziądz, Toruń — obejmuje gospodarstwa położone na stosunkowo mocnych glebach (ok. 75% gleb pszenno-jęczmiennych).

W. Z. Poznań

Wyodrębnione zostały na terenie województwa poznańskiego 4 odrębne rejony z tym, że każdy z nich składa się z 2—4 oddzielnych obszarów oznaczonych na mapie zamkniętymi granicami. Ze względu na stosunkowo dużą mozaikowość gleb oraz liczne zakłady przemysłu rolnego, przewidywane jest w dalszych pracach dość znaczne różnicowanie typów gospodarstw, zaliczonych wstępnie do wspólnych rejonów.

- Rejon 1 — łącarski, obejmuje gospodarstwa położone na obszarach: północnym nadnoteckim, oraz zachodnim powiatu Wolsztyn (ok. 23% trwałych użytków zielonych).
- Rejon 2 — środkowy, obejmuje gospodarstwa położone na mocniejszych glebach (ok. 63% gleb pszenno-jęczmiennych). Rejon ten stanowią dwie rozdzielone rejonem podmiejskim grupy gospodarstw.
- Rejon 3 — obejmuje gospodarstwa położone na glebach lekkich północno-wschodniej oraz południowo-wschodniej części województwa poznańskiego (ok. 45% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 12% gleb żytnio-lubinowych). Rejon ten stanowią również dwie, rozdzielone rejonem 2, grupy gospodarstw.
- Rejon 4 — podmiejski, obejmuje cztery grupy gospodarstw położone przy Poznaniu, Ostrowie Wlkp., Rawiczu i Lesznie.

W. Z. Łódź

Poza wydzieleniem rejonu podmiejskiego, jako kryterium podziału gospodarstw przyjęto, podobnie jak w większości województw, udział trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych oraz jakość gleb.

- Rejon 1 — północny, obejmuje gospodarstwa na terenie powiatów Kutno i Łęczyca (ok. 46% gleb żytnio-ziemniaczanych).
- Rejon 2 — podmiejski.
- Rejon 3 — środkowy, obejmuje gospodarstwa na terenie powiatów Sieradz i Skierniewice (ok. 59% gleb żytnio-ziemniaczanych).
- Rejon 4 — południowo-zachodni, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatu Wieluń (ok. 52% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 5 — południowy, obejmuje gospodarstwa o stosunkowo dużym udziale trwałych użytków zielonych (ok. 21%) powiatu radomskiego (ok. 65% gleb żytnio-ziemniaczanych).

W. Z. Kielce

Wszystkie gospodarstwa państwowe tego województwa zaliczono we wstępnych pracach do jednej grupy.

W. Z. Lublin

Gospodarstwa państwowe położone w południowej części woj. lubelskiego różnią się wyraźnie swym charakterem (obszar, stopień zagospodarowania) od gospodarstw położonych w centrum województwa i na Podlasiu. Poza tym zarówno w jednej jak i drugiej zasadniczej grupie gospodarstw dokonano dalszego podziału ze względu na różnice glebowe i różną strukturę użytków rolnych.

- Rejon 1 — północny, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Łuków i Biała Podl. (ok. 74% gleb żytnio-ziemniaczanych).
- Rejon 2 — centralny, obejmuje gospodarstwa położone na mocnych glebach (ok. 93% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 3 — północno-wschodni, obejmuje gospodarstwa o dużym udziale trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych (ok. 43%), położone na lekkich glebach powiatu Włodawa (ok. 52% gleb żytnio-ziemniaczanych i 43% gleb żytnio-lubinowych).
- Rejon 4 — wschodni (pow. Chełmski) obejmuje gospodarstwa położone na nieco mocniejszych glebach i mające mniejszy (ok. 29%) udział trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych (ok. 29% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 25% gleb żytnio-lubinowych).
- Rejon 5 — południowo-wschodni, obejmuje gospodarstwa położone na mocnych glebach powiatów hrubieszowskiego i częściowo tomaszowskiego (ok. 96% gleb pszenno-jęczmiennych) i charakteryzujące się niedużym udziałem trwałych użytków zielonych (ok. 10%).
- Rejon 6 — południowy, obejmuje gospodarstwa położone na mocnych glebach powiatu tomaszowskiego (ok. 85% gleb pszenno-jęczmiennych) i mające stosunkowo dużo trwałych użytków zielonych (ok. 28%).

W. Z. Białystok

Przy wydzieleniu rejonów wzięto pod uwagę wyraźnie odrębny charakter gospodarstw państwowych położonych na ziemiach dawnych i ziemiach odzyskanych.

Na terenie tzw. „EGO” (Elk, Gołdap, Olecko) podstawowe kryteria podziału gospodarstw na rejony stanowiły rzeźba terenu, różnice klimatyczne, oraz jakość gleb.

- Rejon 1 — północno-zachodni (pow. Gołdap - zach. część), obejmuje gospodarstwa położone na stosunkowo mocnych glebach (ok. 48% gleb pszenno-buraczanych).
- Rejon 2 — północny (pow. Gołdap — półn. część), obejmuje gospodarstwa położone na falistym terenie.
- Rejon 3 — obejmuje gospodarstwa położone na terenie dość równinnym o przewadze gleb lekkich (ok. 58% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 19% gleb żytnio-lubinowych).
- Rejon 4 — najmniejszy obszarowo na terenie „EGO”, obejmuje gospodarstwa wyodrębnione ze względu na bardziej równinny teren oraz nieco lepszych glebach od poprzedniego.
- Rejon 5 — Sejny-Suwałki (ziemie dawne) obejmuje stosunkowo nieduży obszarowo gospodarstwa państwowe.
- Rejon 6 — południowy, obejmuje nieco większe obszarowo gospodarstwa, od poprzedniego oraz posiada klimat łagodniejszy.

W. Z. Olsztyn

Podziału na rejony dokonano w oparciu głównie o różnice glebowe, oraz w pewnym stopniu o klimatyczne.

- Rejon 1 — centralny, największy obszarowo obejmuje gospodarstwa położone w pasie biegnącym przez całe województwo z południowego zachodu na północny wschód (ok. 42% gleb żytnio-ziemniaczanych).
- Rejon 2 — kętrzyński, obejmuje gospodarstwa położone na mocnych glebach (ok. 71% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 3 — braniewski, obejmuje gospodarstwa położone również na glebach stosunkowo mocnych (ok. 64% gleb pszenno-jęczmiennych), a wydzielony ze względu na większą ilość trwałych użytków zielonych, oraz na stopień zagospodarowania obecnego (duże zniszczenia wojenne).
- Rejon 4 — zachodni, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatu Susz i Pasłęk (pszenno-jęczm. 58%).
- Rejon 5 — południowy, obejmuje gospodarstwa położone na lekkich glebach powiatów Działdowo, Szczytno, Nidzica i Biała Piska (ok. 52% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 29% gleb żytnio-lubinowych), o stosunkowo dużym udziale trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych (ok. 27%).

W. Z. Gdańsk

- Rejon 1 — północny, obejmuje gospodarstwa położone na stosunkowo lekkich glebach powiatu Lębork (ok. 55% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 15% gleb żytnio-łubinowych) i mające ok. 21% trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych.
- Rejon 2 — podmiejski.
- Rejon 3 — obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatu Kościerzyna, różny od rejonu 1 pod względem klimatycznym oraz jakości gleb (ok. 54% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 22% gleb żytnio-łubinowych).
- Rejon 4 — nadwiślański, obejmuje gospodarstwa położone na stosunkowo mocniejszych glebach powiatu Starogard (ok. 57% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 5 — Żuławy. W rejonie tym zaprojektowano podział gospodarstw na 4 podrejon.
- Rejon 6 — sztumsko-kwidziński, obejmuje gospodarstwa położone na mocnych glebach (ok. 73% gleb pszenno-jęczmiennych — „sztumskie gliny”).

W. Z. Koszalin

Jako główne kryterium podziału gospodarstw na rejon przyjęto różnice glebowe oraz różnice pod względem wielkości opadów atmosferycznych.

- Rejon 1 — nadmorski, charakterystyczny również ze względu na zagęszczenie miejscowości wczasowych — o najlepszych glebach w województwie.
- Rejon 2 — środkowo-północny, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Polczyn, częściowo Słupsk i częściowo Sławno — o dużo słabszych glebach (22% żyt.-łub.).
- Rejon 3 — środkowo-południowy, obejmuje gospodarstwa położone w pasie Drawsko-Bytów, Człuchów, o stosunkowo dużym udziale gleb żytnio-łubinowych (ok. 31%).
- Rejon 4 — południowy, obejmuje gospodarstwa o stosunkowo niewielkim udziale trwałych użytków zielonych (ok. 9%), położone na terenie powiatów Wałcz i Złotów — jakość gleb niezła, zbliżona do rejonu 1.

W. Z. Szczecin

Poza wydzieleniem specjalnym rejonów (podmiejski, łącarski i falisty), podstawowe kryteria podziału gospodarstw na rejon stanowiły różnice glebowe i różnice pod względem opadów.

- Rejon 1 — południowy, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Chojna i Myślibórz (ok. 52% gleb żytnio-ziemniaczanych).
- Rejon 2 — południowo-wschodni, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatu Choszczno (ok. 54% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 13% gleb żytnio-łubinowych).
- Rejon 3 — pyżycki (ok. 77% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 4 — centralny, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Starogard i Nowogard (ok. 19% trwałych użytków zielonych oraz ok. 42% gleb żytnio-ziemniaczanych).
- Rejon 5 — falisty (Stargard-Choszczno).
- Rejon 6 — łobezki (ok. 50% gleb żytnio-ziemniaczanych i ok. 14% gleb żytnio-łubinowych).
- Rejon 7 — nadmorski, obejmujący gospodarstwa na terenie powiatów Kamień i Gryfice (ok. 28% trwałych użytków zielonych).
- Rejon 8 — łącarski, rozdzielony terenowo rejonem 9 na dwa obszary. Obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Goleniów i Gryfino (ok. 88% trwałych użytków zielonych).
- Rejon 9 — podmiejski.

W. Z. Zielona Góra

Różnice pod względem rzeźby terenu, warunków klimatycznych i glebowych wymagały wyodrębnienia aż 9 rejonów na terenie woj. zielonogórskiego. Znaczne różnice występują też między gospodarstwami państwowymi położonymi na terenie tego województwa pod względem struktury użytków rolnych, co również stanowiło o wyodrębnieniu oddzielnych rejonów.

- Rejon 1 — północny, obejmuje gospodarstwa położone na stosunkowo mocnych glebach powiatu Strzelce (ok. 60% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 2 — łąkarski (nadnotecki), gdzie trwałe użytki zielone zajmują ok. 86% obszaru.
- Rejon 3 — gorzowsko-skwierzyński (ok. 19% trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych).
- Rejon 4 — rzepińsko-sulęciński (ok. 7% trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych).
- Rejon 5 — zachodni, obejmuje gospodarstwa położone na łąkach nadodrzańskich w powiecie Gubin.
- Rejon 6 — środkowo-wschodni, obejmuje gospodarstwa o stosunkowo niedużym udziale trwałych użytków zielonych położone głównie na terenie powiatu świebodzińskiego.
- Rejon 7 — środkowo-południowy (ok. 23% trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych) na terenie powiatu Żary-Krosno.
- Rejon 8 — południowy, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Żagań-Szprotawa (ok. 18% trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych).
- Rejon 9 — południowo-wschodni (łąki nadodrzańskie) na terenie powiatów Głogów i Zielona Góra.

W. Z. Wrocław

Poza wydzieleniem rejonu podmiejskiego, kryterium podziału na rejonu stanowiły warunki przyrodnicze (rzeźba terenu, klimat, udział trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych i różnice glebowe).

- Rejon 1 — północny, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Bolesławice, Lubin, Góra, Milicz (ok. 19% trwałych użytków zielonych i ok. 50% gleb żytnio-ziemniaczanych).
- Rejon 2 — nizinny, na terenie powiatów Wołów i Oleśnica (ok. 10% trwałych użytków zielonych i ok. 50% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 3 — podmiejski.
- Rejon 4 — środkowy obejmuje gospodarstwa położone na pasie najlepszych gleb biegnącym przez powiaty Złotoryja, Legnica — do Strzelina (ok. 81% gleb pszenno-jęczmiennych i ok. 8% trwałych użytków zielonych).
- Rejon 5 — górski, obejmuje gospodarstwa położone na pasie południowym od Lubania przez Kłodzko do Bystrzycy, (ok. 26% trwałych użytków zielonych i ok. 62% gleb pszenno-jęczmiennych).

W. Z. Opole

Poza wydzieleniem rejonu podmiejskiego (przyfabrycznego) przylegającego do okręgu przemysłowego, główne kryterium podziału gospodarstw na rejonu stanowiły różnice glebowe.

- Rejon 1 — podmiejski (Kozłe, Racibórz).
- Rejon 2 — opolski (ok. 75% gleb pszenno-jęczmiennych)
- Rejon 3 — północny prawobrzeżny, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Kluczbork i Oleśno — gleby słabsze (żytno-lub. 15%).
- Rejon 4 — północny lewobrzeżny, obejmuje gospodarstwa położone na terenie powiatów Brzeg i Grodków (ok. 66% gleb pszenno-jęczmiennych).
- Rejon 5 — okolice Głubszyc (ok. 18% gleb żytnio-lubinowych).
- Rejon 6 — obejmuje gospodarstwa na terenie powiatów Prudnik i Nysa (ok. 73% gleb pszenno-jęczmiennych).

W. Z. Katowice

Główne kryterium podziału gospodarstw państwowych województwa katowickiego na rejonu stanowiło położenie ich w stosunku do dużych miast i środków przemysłowych. Dzięki intensywnemu prowadzeniu gospodarstw różnice glebowe zostały w znacznym stopniu zniwelowane.

- Rejon 1 — obejmuje gospodarstwa w okolicy Gliwic, Chorzowa, Tarnowskich Gór i Pszczyny.

Rejon 2 — okrażający, obejmuje gospodarstwa w okolicy Sosnowca i Mysłowic. Granice tego rejonu obejmują również częściowo gospodarstwa położone w powiatach Gliwice i Tarnowskie Góry.

Rejon 3 — obejmuje gospodarstwa położone w południowej części województwa, najbardziej odległe od dużych miast i ośrodków przemysłu.

W. Z. R z e s z ó w

Kryterium podziału stanowiły tu wyłącznie czynniki przyrodnicze.

Rejon 1 — centralny.

Rejon 2 — lubaczowski, obejmuje gospodarstwa położone na nadach nadszańskich.

Rejon 3 — górski, obejmuje gospodarstwa położone w pasie Jasło-Ustrzyki.

Dla nielicznych gospodarstw państwowych województwa krakowskiego, które nie posiada W. Z. PGR, nie uwzględniono podziału na rejon.

Ze wszystkich przedstawionych przez Wojewódzkie Zarządy wstępnych projektów oznaczenia rejonów produkcyjnych PGR największe zastrzeżenia budzi podział dokonany dla woj. olsztyńskiego.

Różnice między warunkami klimatycznymi gospodarstw położonych w południowo-zachodniej części województwa i w części północno-wschodniej są bardzo znaczne. Duże różnice występują również pod względem wielkości i rozkładu opadów atmosferycznych w okolicy wielkich jezior na północno-wschodzie w stosunku do innych terenów zaliczonych do tego samego rejonu. Aby uwzględnić te różnice i uzyskać przez to podstawę do bardziej prawidłowego ustalenia perspektywicznych wskaźników produkcyjnych należałoby wydzielić 8 rejonów na terenie woj. olsztyńskiego, a mianowicie:

I rejon — pas wielkich jezior (pow. Węgorzewo i Giżycko)

II rejon — powiaty Kętrzyn, Reszel, Lidzbark Warm. i Bartoszyce

III rejon — gospodarstwa b. zespołów Górowo, Dzikowo i Kisyty, położone w powiecie Górowo Iławskie

IV rejon — powiat Braniewo i część powiatu Pasłęk (do miasta Pasłęk)

V rejon — część powiatu Pasłęk, Morąg i Susz

VI rejon — środkowy, obejmujący powiat Olsztyn i część pow. Ostróda. Rejon ten graniczyłby na wschodzie z rejonem I, na zachodzie zaś z rejonem VII

VII rejon — powiat Lubawa

VIII rejon — południowy, obejmujący powiaty Działdowo, Nidzicę, Szczytno, Pisz i Biała Piska (z wydzieleniem najsłabszych gleb w okolicy Wielbarku i B. Piskiej, nadających się jedynie pod zalesienie)

Ograniczając niniejszy artykuł do poruszenia zagadnienia podziału gospodarstw państwowych na rejon i przedstawienia zaprojektowanej metody dalszych prac, nie będziemy tu omawiali perspektywicznych wskaźników produkcyjnych opracowanych przez wojewódzkie zarządy PGR dla poszczególnych rejonów. Sprawę tę poddamy dyskusji w następnym artykule. Chcemy tu jedynie zaznaczyć, że w opracowaniach W. Zarządów PGR perspektywiczne wskaźniki produkcyjne obliczane na 100 ha gruntów ornych ograniczały się w zasadzie do powiązania produkcji roślinnej i zwierzęcej, tzn.:

a) do obsady inwentarza w granicach, na które zezwalała produkcja własnych pasz objętościowych (siana, zielonki, kiszonki),

- b) do utrzymania struktury obsiewów, gwarantującej stosowanie prawidłowego następstwa roślin z udziałem uprawy okopowych do granic produkcji obornika.

Т. ФРЫДРИХЕВИЧ

Министерство Сельского Хозяйства

Варшава

К ВОПРОСУ ОБ УСТАНОВЛЕНИИ РАЙОНОВ И МЕТОДА ДЛЯ РАЗРАБОТКИ ПЕРСПЕКТИВИЧЕСКИХ ПЛАНОВ ПРОИЗВОДСТВА ГОСХОЗОВ (ПГР)

Резюме

Автор представляет предварительный проект воеводских управлений госхозов по распределению госхозов на производственные районы и рассматривает проектированный метод очередных дальнейших трудов по разработке перспективического плана развития госхозов.

Предвидятся следующие этапы трудов:

1. Установление производственных районов госхозов и определение предварительных производственных показателей для отдельных районов,
2. Согласование направлений производства определенных местными условиями с требованиями государства,
3. Установление типов хозяйств в районах и разработка моделей их устройства,
4. Разработка перспективических планов для отдельных хозяйств.

T. FRYDRYCHEWICZ
Ministry of Agriculture
Warsaw

ESTABLISHING OF REGIONS AND METHODS OF WORKING OUT LONG-RANGE PLANNING PROGRAMMES FOR STATE FARMS

The Author demonstrates preliminary project set up by the District Managements of State Farms on division of State farmholdings into producing regions. He also discusses a proposed method of further research leading to preparation of a long-range planning programme of State Farms development.

Proposed stages of research are as follows:

1. defining State Farms producing regions, and determining productivity ratio for these regions,
2. adjusting production trends defined by local conditions to needs of the State,
3. determining farm type in regions and working out the method of management,
4. preparing long-range planning programme for each holding.